

Német Demokratikus Köztársaság

Összeállította: Molnár Ágnes

Új német könyvtártudományi bibliográfia *

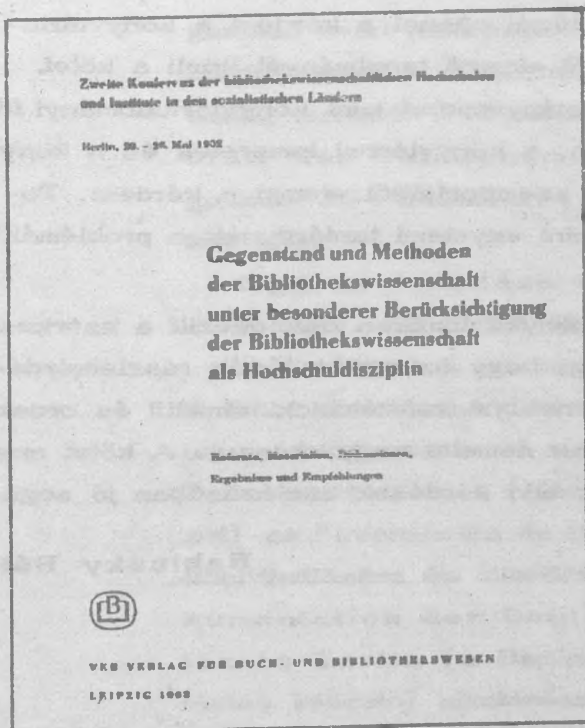
Dokumentationsdienst "Bibliothekswesen". - Borsenblatt. Leipzig. 131. Jg. 1964. 18. no. 309. p.
Könyvtártudományi dokumentációs kiadvány.

A Deutsche Bücherei 1964. áprilistól cédulaalakú referáló kiadványt (un. Dokumentationsdienst-et) indít. A vállalkozásban a következő intézmények

vesznek részt: Humboldt Egyetem, Berlin, Zentralinstitut für Bibliothekswesen, Berlin, Deutsche Staatsbibliothek, Berlin, Városi Könyvtár, Berlin, Dokumentációs Intézet, Berlin, Szász Tartományi Könyvtár, Drezda, Műszaki Egyetem Könyvtára, Drezda, Greifswaldi Egyetem Könyvtára, Sachsen-Anhalt-i Egyetemi és Tartományi Könyvtár, Halle, Jénai Egyetem Könyvtára, Lipcsei Egyetem Könyvtára, a Deutsche Bücherei Könyv- és Írástörténeti Muzeuma és a Mecklenburgi Tartományi Könyvtár, Schwerin. A Dokumentationsdienst tájékoztatja a könyvtárosokat a könyvtártudomány szakterületén újonnan megjelent közleményekről. A megjelenés módja és a terjedelem tekintetében semmiféle korlátozás nem lesz, elvben feldolgozásra kerül a nemzetközi szakirodalom mindenféle fajtája. Regisztrálásra kerülnek a megjelent monográfiák, beleértve az un. kisnyomtatványokat, továbbá a bibliográfiai szempontból nem önálló közlemények így az újság- és folyóirat cikkek, beleértve a fontosabb, tartalmasabb recenziókat, a gyűjteményes munkák, emlékkönyvek közleményei, konferenciális beszámolók és hasonlók. A Dokumentationsdienst-ben való felvételnél a dokumentálásra érdemesség a mérvadó, vagyis hogy a közlemény tárgya vagy a referáló szolgálat általános célkitűzése szempontjából figyelemreméltó-e. Tartalmilag a könyvtári gyakorlat valamennyi ágát, a nemzetközi együttműködés kérdéseit és a könyvtártudomány valamennyi területét tekintetbe veszik, beleértve a bibliográfia elméletét és gyakorlatát. A tudománytan, dokumentáció és tájékoztatás, könyvtudomány és írástörténet, kiadás és nyomdászat szakterületén megjelent közleményeket csak annyiban veszik tekintetbe, amennyiben ezek a könyvtári munka és a könyvtártudományi kutatás szempontjából közvetlen jelentőséggel bírnak. A Dokumentationsdienst-et a könyvtárosi munka értékes segédeszközének szánják.

* Az NDK teljes könyvtártudományi dokumentációs munkájáról lapunk következő számában írunk részletes beszámolót.

A könyvtártudomány tárgyáról és módszereiről

A berlini Humboldt Egyetem könyvtár-tudományi tanszékének gondozásában, Othmar Feyl professzor szerkesztésében megjelent a szocialista országok könyvtárosképző tanszékeinek 1962 májusában Berlinben megtartott 2. konferenciájának anyaga.

A kötet a kongresszus anyagát a referátumok és viták időrendjében közli, ez a sorrend azonban egyuttal a napirend logikus felépítése folytán az anyag tartalmi áttekinthetőségét is teljes mértékben biztosítja. A referátumok és a vitát összefoglaló részek a problémákat a felsőfokú könyvtárosképzés szempontjából vizsgálják ugyan, de olyan mértékben elvi szinten, hogy végül a könyvtártudomány egész rendszerének általánosan használható, korszerű összefoglalását ad-

ják.

A konferencia tárgyának meghatározott szempontok alapján és adott témák körüli csoportosítása igen hasznosnak bizonyult. Vitaindításul a kongresszust rendező berlini tanszék előkészítő tézisei szolgáltak. A referátumokat előre úgy szervezték meg, hogy azok a könyvtártudomány egyes területeire és alapvető oktatási problémáira térjenek ki.

A vitaanyag előkészítő és bevezető részei után a kötet a szovjet könyvtárosképző főiskolák küldötteinek referátumait közli. Barinov, A.Sz. /Moszkva/ A Szovjetunió könyvtárügyének szervezetéről, Szkrüpnjev, N.P. /Leninigrád/ A szovjet főiskolai könyvtárosképzés irányelveiről, Abramov, K.I.

/Moszkva/ A szovjet könyvtártudomány tárgyáról és feladatairól a kommunizmus építésében címmel adnak általános, elvi jelentőségű összefoglalást. A referátumok teljes orosznyelvű szövege után bő németnyelvű tömörítés is olvasható.

A továbbiakban a könyvtártudomány egyes területeinek és módszereinek problémáit tartalmazó referátumok és vitaanyagok következnek. František Hyhlík /Prága/ a könyvtártudomány lélektani és pedagógiai problémáiról szóló referátuma az olvasó-ismeret kérdésének vitáját vezeti be. Ksawery Swierkowski /Varsó/ A könyvismeret mint a főiskolai oktatás tárgya címmel indítja meg a könyvismeret kérdésének megvitatását. Kovács Máté /Budapest/ A könyvtártörténet alapvető elméleti problémái címmel a kérdést a könyvtártudomány egészének oktatása szempontjából elemző tanulmányát közli a kötet. Othmar Feyl /Berlin/ referátuma A tudományismeret mint könyvtártudományi főiskolai tantárgy szintén szélesebb körűen, a könyvtárosi ismeretek és a könyvtárak társadalmi és tudományos feladatai szempontjából elemzi a kérdést. Todor Borov /Szófia/ a bibliográfiának, mint egyetemi tantárgynak a problémáit tárgyalja.

A kötet végén a konferencia eredményeit tömören összegezik a szerkesztők, továbbá tárgymutatóval könnyítik meg, hogy az egyes témák részletkérdései a kötetből jól visszakereshetők legyenek. A referátumok németül és oroszul jelentek meg, illetve bő tömörítvényt adnak németül vagy oroszul. A kötet anyaga a könyvtártudománnyal foglalkozóknak elvi kérdések tisztázásában jó segítséget nyújthat.

Babiczky Béla

Rendelet az NDK új dokumentációs központjának megalakításáról

A Német Demokratikus Köztársaság Minisztertanácsa 1963. augusztus 8-án határozatot hozott az "információ és dokumentáció rendszerének továbbfejlesztéséről a tudomány, a technika és a gazdaság területén". A határozat a német hivatalos közlöny, a Gesetzblatt der Deutschen Demokratischen Republik 1963. augusztus 31-i számában (Teil II. Nr. 80) a 623-625. oldalakon jelent meg.

Magyar fordítása a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban az F 3059. szám alatt áll rendelkezésre.

A határozat 3. szakasza foglalkozik a szervezeti kérdésekkel. A többi között kimondja, hogy az Állami Tervbizottság hatáskörében meg kell szervezni a Zentralinstitut für Information und Dokumentation-t (Központi Információs és Dokumentációs Intézet) az "információs és dokumentációs tevékenység irányítására, koordinálására és ellenőrzésére eddig illetékes Institut für Dokumentation der Deutschen Akademie der Wissenschaften in Berlin (a Berlini Német Tudományos Akadémia Dokumentációs Intézete) alkotórészeiből és munkatársaiból."

A hivatalos lap 1963. november 6-i száma (Teil II. Nr. 93) a 737-739. oldalakon az Állami Tervbizottság elnökének rendeletét közli a Zentralinstitut für Information und Dokumentation létesítéséről és szervezeti szabályzatáról, melyet az alábbiakban teljes szövegében közlünk:

A Német Demokratikus Köztársaságban meglévő tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatási és dokumentációs rendszer további kiépítésére vonatkozó 1963. augusztus 8-i Határozat-kivonat (Gesetzblatt II. rész 623. p.; Bericht 650. p.) III. fejezetének 1. pontja alapján a következőket rendelem el:

1.§

1963. október 1-i hatállyal megalakul a Zentralinstitut für Information und Dokumentation (ZIID) (Központi Tájékoztatási és Dokumentációs Intézet.)

2.§

Az Intézet jogállását, munkamódszerét és szervezetét a Statutum szabályozza.

3.§

Ez a rendelet kihirdetésével lép hatályba.

Berlin, 1963. szeptember 30.

Az Állami Tervbizottság Elnöke

Dr. Apel

A Központi Tájékoztatási és Dokumentációs Intézet szervezeti szabályzata

1.§

Jogállása és székhelye

/1/ A Központi Tájékoztatási és Dokumentációs Intézet (a továbbiakban: Intézet) a Német Demokratikus Köztársaságban folyó egész tájékoztatási és dokumentációs tevékenység irányító, koordináló és ellenőrző központja.

/2/ Az Intézet feladatait a Német Szocialista Egységpárt határozatai, a törvények rendelkezései, valamint az Állami Tervbizottság Elnökének utasításai alapján látja el. Az Intézet, feladatai teljesítése során, szorosan együttműködik az állami szervekkel, tudományos intézetekkel és társadalmi szervezetekkel.

/3/ Az Intézet jogi személy. Székhelye Berlin, a Német Demokratikus Köztársaság fővárosa.

/4/ Az Intézet az Állami Tervbizottság felügyelete alá tartozik.

/5/ Az Intézet költségvetési szerv. Finanszírozása az állami költségvetésből, a publikációs tevékenységével szerzett bevételekből és egyéb bevételekből történik.

2.§

Feladatai

/1/ Az Intézet megtervezi a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatási és dokumentációs tevékenységet és instruálja az ilyen célra létesített intézményeket. Felelős egyúttal minden, a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás és dokumentáció területén működő szerv munkájának koordinálásáért is és feladata az, hogy a Német Demokratikus Köztársaságban egységes, hatékony tájékoztatási és dokumentációs rendszert szervezzen.

/2/ Az Intézet felelős a tudományos-műszaki fejlesztés terjesztésének és propagálásának koordinálásáért és megszervezéséért. Az Intézet, a Pénzügyminisztériummal kapcsolatba lépve, az államapparátus központi szerveinek bevoná-

sával áttekintést szerez arról, hogy a tájékoztatási és dokumentációs munka céljaira betervezett eszközöket célszerűen és ésszerűen használják-e fel.

/3/ Az Intézetnek gondoskodnia kell arról, hogy a vállalatoknál, valamint gazdasági és tudományos intézeteknél az optimális hatások elérése érdekében a legújabb tudományos, műszaki és gazdasági ismeretek mindenoldalu tájékoztatás tárgyát képezzék.

/4/ Az Intézet ellenőrzi a tájékoztatásra és dokumentációra vonatkozó törvények rendelkezéseinek megtartását, az e területeken működő intézeteknél.

3. §

/1/ Az Intézet támogatja az államapparátus illetékes központi szerveit a tájékoztatás és a dokumentáció terén folyó nemzetközi együttműködés koordinálásában. Együttműködik az illetékes nemzetközi szervezetekkel és intézményekkel.

/2/ Az Intézet a KGST tagországainak illetékes központi tájékoztatási szerveivel azoknak az irányelveknek megfelelően működik együtt, amelyeket a tudományos és műszaki kutatás állandó koordinációs bizottsága adott ki a tájékoztatás és a dokumentáció specializációja céljából. Ennek során kötik a Német Demokratikus Köztársaság illetékes állami szervei által kötött kétoldalu és többoldalu egyezmények és megállapodások.

4. §

/1/ Az Intézet felelős a tájékoztatás és dokumentáció tudományos, műszaki és módszertani alapjainak kidolgozásáért és azok továbbfejlesztéséért. Felelős olyan programok kidolgozásáért és megvalósításáért, amelyek a tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatás jobb módszereinek és eljárásainak kialakítását eredményezik.

/2/ Az Intézet koordinálja a tájékoztatás és dokumentáció területén folyó, különösen a tájékoztatási és dokumentációs munka gépesítésével és automatizálásával kapcsolatos kutatási és fejlesztési munkálatokat. Gondoskodnia kell az eredmények gyors gyakorlati bevezetéséről.

/3/ Minden, a tájékoztatási és dokumentációs munka ésszerűsítéséhez szükséges szabványosítási feladatot az Intézetnek kell nyilvántartania.

5. §

/1/ Az Intézet támogatja a Staatssekretariat für Hoch- und Fachschulwesen (Felső- és Szakoktatásügyi Államtitkárság) munkáját a tájékoztatás és dokumentáció területére való szakképzés egységes rendszerének megteremtésében és a tájékoztatás minden lehetőségének és eszközének a főiskolákon és szakoktatási intézményeknél történő propagálásában.

/2/ Az Intézet támogatja az állami szerveket, a Műszaki Kamarát és az egyéb társadalmi szerveket a tájékoztatási és dokumentációs káderek képzésében.

6. §

Az Intézet felelős a tájékoztatás és dokumentáció területén elért bel- és külföldi tudományos-műszaki és gazdasági ismeretek, tapasztalatok és elemzések kiértékeléséért. Megfelelő intézkedéseket javasol az Állami Tervbizottságnak a tájékoztatási és dokumentációs munka megjavítására.

7. §

Az egységes tájékoztatási és dokumentációs rendszernek a Német Demokratikus Köztársaságban történő kiépítése során adódó további feladatokat az Intézet az Állami Tervbizottság Elnöke útján kapja meg.

8. §

Vezetése, munkamódszere, szervezete

/1/ Az Intézetet az egyszemélyi vezetés elvének megfelelően igazgató vezeti. Az igazgató az Intézet tevékenységéért az Állami Tervbizottság elnökének felelős és annak köteles beszámolni.

/2/ Az igazgatót távollétében helyettese, az Intézet egyik osztályvezetője képviseli.

/3/ Az igazgatót az Állami Tervbizottság elnöke nevezi ki és menti fel. Az igazgatóhelyettest az igazgató javaslatára az Állami Tervbizottság elnöke nevezi ki és menti fel.

/4/ Az Intézet igazgatója nevezi ki és bocsátja el az osztályvezetőket.

/5/ Az Intézet minden egyéb dolgozóját az igazgató veszi fel és bocsátja el a jóváhagyott státusterv szerint.

/6/ Az Intézet munkamódszere a személyi felelősség és az egyszemélyi vezetés elvén nyugszik, úgy, hogy az alapvető kérdéseket először a kollektívában megtárgyalják. Egyebekben a munkamódszert az igazgató által kibocsátandó munkarend szabályozza.

9. §

Az Intézet osztályokra, munkacsoportokra és szakterületekre tagozódik. Az Intézet felépítése tekintetében a szervezeti séma, a státusterv és a funkcionális tervek kötelezőek.

10. §

/1/ A Német Demokratikus Köztársaságban folyó tájékoztatási és dokumentációs tevékenység alapvető fejlesztési kérdéseinek megtárgyalására az igazgató tanácsadó testületéül tanácsot kell létrehozni.

/2/ Különleges szakfeladatok megoldására az Intézet szakbizottságokat létesít.

/3/ A tanács és a szakbizottságok tagjait az Intézet igazgatója nevezi ki és menti fel. Ha a kinevezendő tagok nem az Intézet dolgozói, akkor az illetékes intézet vezetőjének a hozzájárulását is meg kell szerezni.

11. §

/1/ Jogilag az Intézetet az igazgató és távollétében az igazgatóhelyettes képviseli.

/2/ Felhatalmazásuk keretében az Intézetet más dolgozói is joghatályosan képviselhetik. A felhatalmazást az igazgató írásban adja meg.

/3/ Fizetési eszközökre vonatkozó rendelkezésekhez vagy olyan szerződések megkötéséhez, amelyek az Intézet költségvetése terhére kötelezettségeket eredményeznek a költségvetési előadó vagy képviselője aláírására is szükség van.

12. §

/1/ Tudományos munkák közzététele, a tájékoztató és dokumentációs szervek munkájában szerzett általánosítható tapasztalatok átadása, valamint a tájékoztatási és dokumentációs tevékenység instruálása céljából az Intézet a következő kiadványokat jelenti meg:

a/ egy szakfolyóiratot a tájékoztatás- és dokumentációügy területén,

b/ egy broszúra-sorozatot a tájékoztatás és dokumentáció kérdéseiről,

c/ közleményeket és tájékoztatásokat a tájékoztatási és dokumentációs intézmények számára.

- /2/ Az Intézet jogosult szakterületén egyéb kiadványokat is megjelentetni.
/3/ Az Intézet munkaeredményeire vonatkozó minden kiadványnál a törvények rendelkezéseit kell szem előtt tartani és megjelentetéséhez az igazgató engedélye szükséges.

13.§

A bizalmas eljárások tekintetében minden dolgozó titoktartásra köteles. A titoktartási kötelezettség az Intézettel való munkaviszony megszűnése után is megmarad.

A Német Demokratikus Köztársaság Könyvtárszövetségének célkitűzései.

Több hónapos előkészítő munka után 1964. március 18-19-én megalakult az NDK valamennyi könyvtártípusát és könyvtáriügyi intézményét egyetlen szakmai szervezetben tömörítő Deutscher Bibliotheksverband (DBV - Német Könyvtárszövetség). Az alapító közgyűlés - a javasolt módosítások után - elfogadta a Szövetség alapszabályát és munkaprogramját, megválasztotta az elnökséget és a Szövetség különböző szerveinek vezetőségét. Az alakuló közgyűlésen elhangzott két nagyobb referátumot (Horst Kunze professzornak, a Deutsche Staatsbibliothek főigazgatójának, a Szövetség elnökének és Gotthard Rückl-nek, a Zentralinstitut für Bibliothekswesen igazgatójának, a Szövetség titkárának előadását) a szakajtóban megjelent közlemények alapján ismertetjük.

KUNZE, Horst: Die nationale Bedeutung und die Aufgaben des deutschen Bibliotheksverbandes. = Zbl. Bibl. 78. Jg. 1964. 4. no. 193-208. p.

A Német Könyvtárszövetség nemszeti jelentősége és feladatai.

A Zentralblatt 1964. 4., valamint a Der Bibliothekar 1964. 4. száma hosszabb cikkekben foglalkozik az NDK újonnan alakult könyvtárszövetségének

jelentőségével és feladataival.

A cikk történeti áttekintésben ismerteti a német állam, társadalom, kultúra és könyvtáriügy mai helyzetének kialakulását, visszapillantva egészen a 30 éves háború utáni időkre.

Jó áttekintést kapunk a régi Németország politikai elaprózottságának, félféudális helyzetének okairól és a könyvtáriügyben is tükröződő következményeiről, a filantróp eredetű népkönyvtári mozgalomról, a tudományos és népkönyvtáriügy szétszakitottságáról, a fasizmus éveiről. Részletesen foglalkozik Kunze azokkal a súlyos problémákkal, amelyeket az NDK könyvtáriügyének meg kellett oldania, az újjáépítés és újat építés feladataival, s azokkal az okokkal, amelyek mind máig megakadályozták a tudományos és közművelődési könyvtáriügy különállásának felszámolását.

Az új szövetség egyik legfontosabb feladata a szocialista német könyvtáriügy egységének kialakítása, közös szervek, bizottságok, munkaközösségek, előadások, viták, kiadványok, s a tagok egységes politikai és szakmai továbbképzése útján.

A szövetség nem téveszti szem elől a nyugat-német könyvtárakkal és kollégákkal való együttműködés feladatát sem. Az ismert politikai nehézségek

miatt egyelőre a józan, tárgyilagos kapcsolatok minimumát szeretnék elérni. Nem akarnak beleszólni az NSzK területén működő számos könyvtáregyesület belügyeibe, az ellen azonban tiltakoznak, hogy ezeknek az egyesületeknek bármelyike az egész Németország nevében szerepeljen a nemzetközi fórumokon.

A közös világnézeti alapon dolgozó baráti szocialista országok könyvtáregyesületeivel való együttműködésnek új módszereit, formáit teszi lehetővé az új német szövetség (speciális munkaközösségek, konferenciák és közös kiadványok).

De a valamennyi ország könyvtáregyesületével való békés együttműködés, s a nemzetközi szervezetek, elsősorban az IFLA munkájában való részvétel is fontos feladata az új szövetségnek.

* RÜCKL, Gotthard: Aufbau und Arbeitsweise des Deutschen Bibliotheksverbandes. = Bibliothekar. Berlin. 18. Jg. 1964. 5. no. 449-453. p.

A Német Könyvtárszövetség felépítése és munkamódszere.

A könyvtárak növekvő szerepe a szocializmus építésében a könyvtárügy fejlődésében való előrelépés kötelezettségével jár. Egységes, összehangolt munka, valamennyi erő racionális felhasználása, a nemzetközi együttműködés jobb feltételeinek megteremtése és az NDK könyvtárügyének nemzetközi képviselése: ezek a legfőbb célok lebegtek azok előtt, akik 1964. márc. 18-19-én a Német Könyvtárszövetség alakuló közgyűlésére jöttek össze.

Három dokumentumot tárgyalta meg az alapító közgyűlés: az alapszabályt, a tagságdíj szabályzatát és a munkaprogramot. Ezek a dokumentumok képezik az alapját a Szövetség felépítésének és munkamódszerének, amelyet az alakuló közgyűlésen Gotthard Rückl, a Zentralinstitut für Bibliothekswesen igazgatója ismertetett. Ugyancsak ő ismertette, bővebb magyarázatokkal, a három dokumentumot a Bibliothekar f. évi 5. számában. E cikkről az alábbiakban számolunk be.

A. Szövetség jellege, tagság

Nem személyek a tagok, hanem intézmények: az NDK könyvtárai és egyéb könyvtári intézményei (kutató és könyvtárosképző intézetek). Csak önálló, főfoglalkozású könyvtáros által vezetett könyvtárak lehetnek tagok. A közművelődési könyvtári hálózatok esetében mindig a központi könyvtár a tag, nem pe-

* G. Rückl június 8-22-ig a Könyvtártudományi és Módszertani Központ vendégként Magyarországon tartózkodott.

dig a fiókkönyvtár vagy kölcsönzőhely. A gyermek- és zenei könyvtárügy meg- felelő képviselése érdekében viszont a gyermekkönyvtári, illetve zenei könyv- tári részlegek megszerezhetik a tagságot. Több fiókállomással rendelkező üze- mi szakszervezeti könyvtárban mindig csak az egyik állomás lehet tag. Külön könyvtárnak tekintendő ellenben az üzem szakkönyvtára. E példákkal demonstrált elv értelemszerűen alkalmazandó a könyvtárügy egyéb területein.

Kb. 930 közművelődési könyvtár, 550 szakszervezeti könyvtár, 600 álla- lános tudományos és szakkönyvtár, 200 hivatali és tömegszervezeti könyvtár, összesen kb. 2300 a tagként szóba jöhető könyvtárak száma. Remélhető, hogy még ebben az évben a könyvtárak 50 %-a, összesen kb. 1000 könyvtári in- tézmény megnyerhető a Szövetség tagjának.

A tagintézményt, könyvtárat a vezető vagy valamelyik általa megbízott munkatárs képviseli. Valamennyi tagnak egyenlők a jogai és kötelességei.

A Szövetség szervei és munkamódszere

A Szövetség a munkát - szervezeti felépítésének megfelelően - túnyomó- részt a regionális munkacsoportokban, szakbizottságokban és az egyes szak- területek könyvtárai szerint összeállított szekciókban végzi. Bár e szervezeti formák végleges és kötelező szabályozására még nem áll elegendő tapasztalat rendelkezésre, felépítésük és munkamódszerük általános irányvonalát már meg lehet adni.

Regionális munkacsoportok

A megyék (Bezirk) társadalmi-gazdasági strukturájának, nagyságának, egymáshoz való földrajzi helyzetének, a könyvtárak területi megoszlásának, a hálózat sűrűségének és a könyvtári együttműködés bevált formáinak figyelembe- vételével 7 regionális munkacsoportot alakítanak ki. Minden tag valamelyik re- gionális munkacsoportoz tartozik. Minden csoport egy vezetőt és egy vagy két helyettes vezetőt választ, s évente legalább kétszer ülést tart. Az egyik ülés feladata a Szövetség évi közgyűlésére javaslatok és ajánlások kidolgozása, a másiké a közgyűlés eredményeinek értékelése. A regionális munkacsoport to- vábbi feladata a hozzátartozó könyvtárak közötti együttműködés előmozdítása. A regionális munkacsoportok közötti együttműködést és ennek összehangolását a Szövetség elnöksége biztosítja, a munkacsoportok vezetőivel együtt.

Minden regionális munkacsoportért az elnökség egyik tagja mint tanácsadó felelős. A regionális munkacsoport vezetőit meghívják a kibővített elnökségi ülé- sekre, ahol a munkacsoportok munkájáról tanácskoznak.

A regionális munkacsoportnak feltétlenül szüksége van a legnagyobb és

legerősebb könyvtárak támogatására. A feladatok elvégzésének biztosítására a különböző könyvtár típusok képviselőiből aktivákat kell alakítani.

A regionális munkacsoportoknak a Szövetség hivatala (Geschäftsstelle) minden szervezeti-technikai kérdésben tanácsot ad és segítséget nyújt.

Szabbizottságok

A DBV előtt álló feladatok sürgősségének tekintetbevételével 1964-ben a következő szabbizottságok alakítandók:

- a) könyvtártudományi kutatás, kiadványok és könyvtárpropaganda szabbizottság;
- b) tájékoztatás, dokumentáció és bibliográfia szabbizottság;
- c) szervezés és statisztika szabbizottság;
- d) jogi kérdések szabbizottság;
- e) könyvtárépítés, technikai felszerelés és berendezés szabbizottság;
- f) racionalizálás és szabványosítás szabbizottság;
- g) könyvtáros utánpótlás, képzés és továbbképzés szabbizottság.

Minden szabbizottság élén elnök és másodelnök áll. Minden tagnak joga van javaslatokat terjeszteni elő a szabbizottság munkájával kapcsolatban.

A szabbizottságok munkája nem korlátozódik a tagkönyvtárak felelős képviselőire. Be lehet vonni a munkába a tagkönyvtár, tagintézmény más dolgozóit is, különösen a képesített szakmunkaerőket.

A szabbizottságok ezenkívül tanácsadó munkatársként meghívhatnak más szakembereket is, pl. építészeket, technikusokat, akkor is, ha ezek nem tartoznak a Szövetséghez.

A szabbizottságok munkaprogramot állítanak össze; ezt, valamint a szabbizottság vezetőségét és összetételét a Szövetség elnöksége hagyja jóvá.

A szabbizottságok egységes rendszere keretében ideiglenes alicsoportokat is lehet alakítani speciális feladatok megoldására. Ez bizonyos rugalmasságot ad a munkának, anélkül, hogy a rendszer egységét megbontaná.

A szabbizottságok munkamódszerét a mindenkori feladatoknak megfelelően differenciáltan kell kialakítani. A szabbizottsági ülések csak a feladatok megvitatását, szétosztását, elvégzésének értékelését szolgálják. A tulajdonképpeni munka két-két ülés között folyik.

Elvileg megvan a lehetőség - korlátozott számban - tiszteletbeli feladatok kiosztására. Kívánatos a szabbizottsági tagok körét eleinte inkább szűkebbre vonni, valóban teljesítőképes kollektívára támaszkodni s csak fokozatosan vonni be új erőket a munkába.

A szabbizottságok vezetőségei valamenyri szervezeti-technikai kérdésben,

a munkaeredmények publikálása és terjesztése tekintetében a Szövetség irodájának tanácsadó és segítő készségét élvezik.

Ajánlatos eleinte tul nem lépni a szakbizottságok javasolt számát, mivel a Szövetség kiépítésével kapcsolatban egyelőre ugylis rengeteg a tennivaló.

Hogy a már meglévő szakmai testületek, amilyen pl. a Fő- és Szakiskolaügyek Államtitkársága mellett működő Tudományos Könyvtárak Tanácsa és a Zentralinstitut für Bibliothekswesen, célkitűzésében nem lesz-e szükség változtatásokra, illetve egyes feladataikat nem kell-e átvinni a szakbizottságok feladatkörébe, azt a tapasztalat fogja megmutatni, s erről majd az illetékes szervek fognak dönten.

Az azonban bizonyos, hogy eleve pontosan el kell határozni és össze kell hangolni a feladatokat, a párhuzamos munkák, az idő- és erőpocséklás elkerülése érdekében.

Ugyancsak feltétlen szükség van a szakbizottságok és az említett szakmai testületek közötti együttműködés célszerű formáinak kialakítására.

Szekciók

Az alapszabály lehetőséget nyújt az egyes szakterületek könyvtárai közötti tapasztalatcsere és szorosabb együttműködés érdekében műszaki, orvosi, mezőgazdasági stb. szakmai szekciók alakítására. Fokozott jelentősége van e szekcióknak a népgazdasági tervezés és vezetés új rendszerének az elősegítése szempontjából. Különösen a termeléssel legközvetlenebb kapcsolatban lévő üzemi szakkönyvtárak érdemelnek figyelmet e szempontból.

A szakmai szekciók megalakítását még ebben az évben meg kell kezdeni.

A Szövetség fokozatos kiépítésével párhuzamosan szükség lesz e három szervezeti forma specifikus feladatainak és munkamódszereinek pontos körvonalazására, valamint a Szövetség céljainak megfelelő együttműködés biztosítására.

Tagsági díj és pénzügyi-gazdálkodás

A Szövetség feladatainak végrehajtásához szükséges fedezetet a tagsági díjakból kell előteremteni.

A könyvtáraknak tagsági díj szempontjából való besorolásánál kizárólag a főfoglalkozásu munkatársak számát vették alapul.

A Szövetség állandó jellegű kiadásai: az iroda fenntartási költségei (egy vezető és egy titkárnő), továbbá a külföldi szervezeteknek (pl. IFLA) fizetendő tagsági díj.

Változó, de minden költségvetési évben előforduló költségek: kiadványok, nyomda, sokszorosítás, tiszteletdíjak, kiküldetési és utazási költségek.

A Szövetség különböző szervezeteivel kapcsolatos adminisztratív költségek a tagintézményeket fogják terhelni, ezért ezt számításba kell venni a következő költségvetési tervben.

A Szövetség pénzügyi gazdálkodásának ellenőrzése lesz a revíziós bizottság egyik fő feladata.

A Szövetség feladatai és 1964. évi munkaprogramja

A Szövetség kiépítésével és megerősítésével kapcsolatban a legsürgősebb tennivaló a tervszerű tagtoborzás. A Szövetség csak akkor tudja céljait megvalósítani, ha valamennyi terület legjelentősebb könyvtárait egyesíteni tudja.

A következőkben a cikk részletesebben foglalkozik az 1964. évi munkaprogram tartalmi kérdéseivel, a feladatoknak abban a csoportosításában, amely a szakbizottságok szervezetében is kifejezésre jut.

A programból az alábbiakat emeljük ki:

Koncepció és tervezés

A Szövetségnek még ebben az évben olyan koncepciót és tervet kell javaslatként és ajánlasként az állami és társadalmi szervek elé terjeszteni, amely alapját képezheti az egységes német könyvtárügy kialakításának.

Kutatási és kiadási terv

1/ Meg kell valósítani az NDK-ban folyó társadalomtudományi kutatás keretében a könyvtártudományi kutatás összehangolt, egységes tervezését, irányítását és szervezését.

2/ Intenzívebbé kell tenni a szocialista táboron belül a könyvtártudományi munkaerők és intézmények tapasztalatcseréjét és együttműködését.

3/ Meg kell javítani a szakfolyóiratokkal kapcsolatos publikációs tevékenységet és támogatni kell könyvtártudományi kiadványoknak az illetékes szakkiadók útján való tervszerű publikálását.

Könyvtárpropaganda

A könyvtári propagandának az IFLA programjában is hangsúlyozott fontosságával számot vetve e munkát tervszerűbbé és szervezettebbé kell tenni.

Az NDK könyvtári Minervájának kiadását a Szövetség veszi át, továbbra is számítva természetesen az eddigi munkatársak közreműködésére.

Tájékoztatás, dokumentáció és felvilágosító tevékenység

A tájékoztatás és dokumentáció ügyét a könyvtárüggyel szerves kapcsó-

latban kell fejleszteni, Az irodalom-feltárás és -közvetítés modern módszereinek megfelelő ajánlásokat kell kidolgozni.

Bibliográfiai munka

Itt is nagyobb tervszerűsége és összehangoltabb munkára kell törekedni.

Tervezés és statisztika

A közművelődési könyvtárak és a tudományos könyvtárak statisztikai adatszolgáltatását szabályozó előírásokat felül kell vizsgálni és a könyvtári statisztika alapelemeit egybevethetővé kell tenni.

Már a KGST keretében végbemenő tudományos kooperáció érdekében is ki kell dolgozni a könyvtári statisztika egységes mérőszámait.

Jogi kérdések

Jogszabály-tervezetek kidolgozásával kell előkészíteni az NDK egységes könyvtárügyének kialakítását.

Az NDK szocialista jogszolgáltatásának keretében érvényt kell szerezni a könyvtárügy érdekeinek (közművelődési könyvtárak jogi védelme, új szerzői jog stb.).

A jogi szakbizottság jogi kérdésekben támogatja a könyvtárakat.

Könyvtárépítés, műszaki felszerelés, berendezés

Racionalizálás és szabványosítás

A gazdasági lehetőségek pillanatnyilag még korlátozott volta ellenére is foglalkozni kell e kérdésekkel s keresni kell a legcélszerűbb megoldásokat.

Egyébként hangsúlyozni kívánjuk, hogy a Szövetség szakbizottságainak túlnyomó részt a tanácsadás és a javaslatétel a feladata, s nem kívánható tőlük olyan munka, amelyen pl. a nemzeti és nemzetközi anyag dokumentálása, vagy könyvtárépítési tipuskatalógusok kidolgozása s hasonlók. A bizottságok nem helyettesíthetik a Zentralinstitut, a Tudományos Könyvtárak Módszertani Tanácsa vagy a műszaki tervező intézetek munkáját, ezekkel az intézményekkel azonban szorosan együtt kell működniük.

Káderkérdések

E téren különösen sokat tehet a Szövetség az egységes könyvtárügy kialakításának érdekében.

Tekintettel arra, hogy a katalogizálás és a központi katalógusok kérdése ma különösen előtérben van, meg kell vizsgálni, hogy a Szövetség e kérdések megoldásában milyen formában tudna leghatékonyabban közreműködni.

A betűrendes katalógus új német szabályzatát a német nyelvű országok

sajnos az NDK könyvtárainak megfelelő képvisellete nélkül készítették el. Ezért különösen fontos, hogy az NDK könyvtárai kidolgozzák állásfoglalásukat és konstruktívan hozzá tudjanak járulni a német nyelvű országok közös feladataihoz

A szakkatalógus területén egységes osztályozó rendszert kell bevezetni, az új szovjet osztályozási rendszer eredményeinek figyelembevételével. Ezen a területen elengedhetetlen a többi szocialista országgal való együttműködés.

Nemzetközi együttműködés és a nyugat-német és nyugat-berlini könyvtárüggyel való kapcsolatok

A nyugat-német könyvtárügy meghívott képviselői sajnos erre az alakuló közgyűlésre sem jöttek el. Ennek ellenére a Szövetség a maga részéről a jövőben is mindent el fog követni, hogy megfelelő javaslatokkal ösztönző hatást gyakoroljon a két német állam közötti könyvtári együttműködésre. Ugyancsak szívesen fogad a nyugat-német kollégák részéről jövő minden építő javaslatot.

A Szövetségnek szándékában van az IFLA-ban való tagságot megszerezni. A Deutsche Staatsbibliothek-nak és a Deutsche Büchereiennek mint eddigi IFLA tagoknak munkájával, valamint a szófiai konferencián való részvétellel kapcsolatban szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy szükséges és hasznos az IFLA munkájában való közreműködés. Ki kell építeni az együttműködést egyrészt az IFLA szekciói és bizottságai, másrészt a DBV szekciói és szakbizottságai között. A Szövetségnek gondoskodni kell róla, hogy egyrészt az IFLA konferencián képviseltesse magát, másrészt tagjaival megismertesse az IFLA dokumentumait, különösen az érdekes "long-term-program"-ot, valamint a szekciók és bizottságok munkáinak eredményeit.

Ugyancsak a Szövetség feladata, hogy a külföldnek tárgyilagos beszámolót adjon az NDK könyvtárügyéről és annak eredményeiről. Az IFLA közművelődési könyvtári szekciója már kért is ilyen beszámolót és a következő IFLA konferencia programjára tűzött egy ilyen tárgyú előadást.

Különös fontossága van a testvéri szocialista országok megfelelő szervezeteivel való együttműködésnek. Ki kell alakítani a gyümölcsöző együttműködés új formáit és módszereit. A Szövetségnek oda kell hatnia, hogy

- a kölcsönös publikációs tevékenység az egyes országok szakfolyóirataiban intézményesebbé váljék; távlati tervként szó lehet közös szakorgánium kiadásáról;

- a szocialista országok szakmai szervezetei az együttműködés érdekében kössenek két vagy több oldalú megállapodásokat;

- a tervszerű tapasztalatcserét szimpozionok, konferenciák és szemináriumok, tanulmányutak és személyi cserék útján előmozdítsák.

Általában az eddigi sporadikus jellegű együttműködés helyébe a tervszerű és folyamatos együttműködésnek kell lépnie.

A cikk végül felszólítja az NDK valamennyi könyvtárosát, hogy tapasztalataival, gondolataival, javaslataival segítse a program megvalósítását, hogy a Szövetség beválthassa a hozzáfűzött reményeket.

NÉMET KÖNYVTÁROSOK MAGYARORSZÁGON

Az NDK tudományos könyvtárgyének képviselőjeként, a Magyar Művelődésügyi Minisztérium vendégeként 1963. november 4-17 között a Magyar Népköztársaságban tartózkodott Walter Irmschler, a Fő- és Szakiskolaügyek Államtitkárságának főelőadója és Erwin Marks, a Deutsche Staatsbibliothek irodalompropaganda ügyekben tanácsadó módszertani osztályának vezetője. A tanulmányi küldöttségnek alkalma nyílt alapos betekintést nyerni a magyar könyvtárgynek az 1956-os könyvtári törvény megalkotása óta elért fejlettségébe.

A delegáció elsősorban a magyar

könyvtárgy hálózati felépítését tanulmányozta, továbbá azt a módszert, ahogyan az államapparátus szervei, az OKDT, a könyvtárosegyesület és a szakterületek szerint megszervezett módszertani központok a hálózatok irányítását megvalósítják.

A magyar kollégák nyílt őszintesége és baráti vendégszeretete a lehető legkedvezőbb feltételeket biztosították a német vendégek tanulmányútja számára egy sereg budapesti könyvtárban, valamint a Szegedi Egyetemi Könyvtárban. (Mitt. Wiss. Bibl. DDR. 1. Jg. 1963. 12. no. 121. p.)

KÉT NÉMET NAGYKÖNYVTÁR

FOTÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ ÜZEMÉNEK MUNKAVERSENYE

1964. jan. 1-én megkezdődött a lipcsei Deutsche Bücherei és a berlini Deutsche Staatsbibliothek fényképezési valamint könyvkötő üzemei munkateljesítményének összehasonlítása. Első ízben történik a német könyvtártörténetben, hogy ez a két vezető német könyvtár szerződésben megállapított összehasonlítási normák alapján egybeveti egy-egy osztályának munkateljesítményét és rentabilitását.

A két könyvtár dolgozói közül alakult bizottság negyedévenként kiértékeli a munkát s egyúttal előkészíti a következő év teljesítményének magasabb szinten való összehasonlítását. A két könyvtár további célja, hogy ezt a teljesítmény-összehasonlítást munkaversennyé fejlessze és ezzel minél hatékonyabbá tegye a munkatársak alkotó munkakedvét. (Mitt. Wiss. Bibl. DDR. 2. Jg. 1964. 2. no. 14. p.)